Opłatą pocztową uiszczono ryczałtem.

Цана асобнага нумару 20 грош.

БЕЛАРУСКАЯ ДОЛЯ

Выходзіць тры разы ў тыдзень.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: **Вільня, Віленская вул. 12, п. 6.** (Wileńska 12, m. 6).

Рэдакцыя адчынена ад **12** да **2** г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад **9** да **3** г.

Падпіска на **адзін месяц** з дастаўкай да хаты **2 зл.** Для заграніцы ўдвая даражэй.

Перамена адрэса 30 грошы.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грош. і на 4 стр. 15 гр., за радок пэтыту ў 1 шп

№ 26. Вільня, Серада, 22-га красавіка 1925 г. Год I.

Канец беларуска-польскага флірту.

У апошніх нумарох абшарніцкае часопісі „Słowo“ надрукована абшырная стацьця аб „полёнофільскім руху“ сярод беларусаў. Але, пэўне-ж, аўтар, пішучы яе, ня думаў, што яна акажацца *нэкралёгам* — пасьмертным успамінам аб гэтым „руху“.

Бо-ж, запраўды, рух гэны, не пасьпеўшы расцьвісьці, скандальна разьбіўся і памер. „Рэвалюцыя“ ў „Грамадзянскім Сабраньні“, пастанова агульнага сходу сяброў гэтага сабраньня аб роспуску Валэйшаўска-Павлюкевічаўскае „Часовае Беларускае Рады“, урэшце—паўторны раскол апошняе і выхад з складу яе больш грамадзка-чэсных сяброў, заяву якіх ніжэй друкуем,—усё гэта знакі таго, што *штучна* створаны—за даходныя канцэсіі, ці проста за гатоўку — „полёнофільскі рух“ ня мае ніякіх падставаў сярод шырокіх беларускіх масаў і арганізованага грамадзянства Заходняе Беларусі.

Ня мае падставаў—прынамся ў *тэй форме*, якую яму імкнуліся надаць нашы адміністратары з панам міністрам Тугуттам на чале. Іграць роль „казённых“ беларусаў адмовіліся ня толькі паважаючыя сябе дзеячы, але тыя крымінальныя элемэнты, якім гэтак шчодра былі даваны даходныя канцэсіі...

Побач з ніжэйпададзенымі матэрыяламі аб краху гэнага „казённага“ руху, трэба адзначыць факт, што *польская ўлада ў другой форме беларуска-польскага зьбліжэньня ня хоча.* Усім ведама, што ў леташнім годзе віленскія польскія дэмакраты распачалі перагаворы з некаторымі беларускімі грамадзкімі дзеячамі (у тым ліку з пасламі і сэнатарамі) аб стварэньні „Польска-беларускага Таварыства“, якое мела-бы на мэце зьбліжэньне польскага і беларускага грамадзянства на чыста культурным грунце. Быў напісаны статут Таварыства, які падпісалі, як закладчыкі, і палякі і беларусы. Статут быў пададзены ўладзе на зацьверджаньне.—Праўда, Таварыства так і не адкрылася, бо, з аднаго боку, палякі стараліся выкарыстаць яго дзеля сваіх палітычных мэтаў, з другога—беларусаў расхаладзілі пачаўшыяся ў той час рэпрэсіі ўлады ў адносінах да беларускага насяленьня. — Але статут ня быў узяты назад і пайшоў вандраваць па ўрадавым установым, ажно пакуль дэлегат ураду на Віленшчыну, п. Рачкевіч, не палажыў на ім рэзалюцыі: *Польска-Беларускае Таварыства ня можа быць зацьвярджана.*

Так, прынамся, паведамляе віленскае „Słowo“ ў нумары з 18 красавіка с. г.

Хаця група польскіх дэмакратаў, якія хацелі распачаць нейкую супольную — чыста культурную—працу з беларусамі, дужа малая і ніякіх уплываў ані на сваё грамадзянства, ані на польскую ўладу ня мае (—найлепшым доказам гэтага зьяўляецца адмова легалізацыі статуту Т-ва!),—аднак, трудна зразумець матывы п. дэлегата ўраду, адкінуўшага гэны статут. Аб іх можна толькі—дагадвацца...

Трэба думаць, што ўладу пужае кожная спроба зьбліжэньня ў барацьбе за „вашу і нашу волю“ тых ці іншых польскіх і беларускіх *апазіцыйных* груп наагул. І ў гэтым—доказ таго, што *ідэя* такога зьбліжэньня мае нейкую вагу: *яе-ж баяцца*! Але ў гэтым выпадку беларускія дзеячы зьвярнуліся, на наш пагляд, не паводле належнага адрасу: прадстаўнікі беларускіх працоўных масаў ня маюць аб чым гаварыць з прадстаўнікамі нават найбольш лібэральнай польскай буржуазіі з прычыны рэзкае супярэчнасьці паміж іх клясавымі інтарэсамі. *Працоўным па дарозе толькі з працоўнымі*,—працоўным беларусам з польскімі працоўнымі масамі.

„Le roi est mort. Vive le roi!“*) — гэтай сакрамантальнай фразай францускія манархісты некалі адзначалі цягласьць манархічнае ўлады, незалежна ад зьменнасьці асобы манарха.

Такую цягласьць мае і ідэя супрацоўніцтва беларускіх і польскіх працоўных масаў — на грунце перад усім супольнасьці клясавых інтарэсаў. І мы думаем, што пасьля краху „казённага полёнофільства“, пасьля ліквідацыі ўладай мёртвароджанага аб'яднаньня беларусаў з лібэральнай польскай буржуазіяй, на чарод стане *ідэя зьбліжэньня між тымі, перад кім яшчэ доўгая і цярністая дарога барацьбы за „вашу і нашу волю“*.

Новы развал „Часовае Беларускае Рады“.

Мы атрымалі копію пісьма, пасланага ніжэйнадпісанымі асобамі ў рэдакцыю „Грам. Голасу“. Падаем яго бяз ніякіх зьмен:

У Часовую Беларускую Раду

ДЭКЛЯРАЦЫЯ.

Прыймаючы пад увагу:

1. Што Ч. Б. Р., як грамадзкая арганізацыя, паставіўшая сабе мэтай абарону правоў Беларускага Народу ў межах Польскае Рэспублікі і правядзеньне ідэі згоднага жыцьця Беларускага Народу з Народам Польскім,

2. Што Ч. Б. Р. за ўвесь час свайго істнаваньня мэты сваей ня толькі не дапяла, але нават страціла значэньне і павагу сярод польскага грамадзянства, ня ўмеючы ў годны спосаб паставіць справу абароны беларускага нацыянальна-народнага рэнэсансу перад урадовымі кругамі, бо нават не дабілася адчыненьня Беларускіх вучыцельскіх курсаў,

3. Што масавыя арышты і аблавы сярод беларускага сялянства зьнішчылі апошнія магчымасьці нясеньня ідэі Ч. Б. Р. на вёску, выказываючы адсутнасьць дзяржаўнай палітычнай думкі ў урадавых сфэрах у адносінах да беларускага пытаньня,

4. Што Старшыня Ч. Б. Р. п. Паўлюкевіч падчас гэных арыштаў праявіў праступную бязьдзеяльнасьць, а ў сваей працы сступіў са шляху грамадзкіх засад, вядучы самазванна, без пастановы Рады перагаворы з украінцамі і заключаючы з імі без даручэньня і апрабаты Рады нейкую ўмову, тасуючы ў адносінах да паасобных сяброў Рады ганебныя мэтады перакупаў, не даючы Прэзыдыуму справаздачы са сваей працы, не прадстаўляючы адчотнасьці і прыходаваньні і расходаваньні грошаў, робячы з Рады, грамадзкае арганізацыі, сваю ўласную гаспадарку.

Дзеля вышэй пададзенага заяўляем аб сваім выхадзе з Рады, адначасова просячы, каб не карыстацца з чужой прэсы, надрукаваць гэную дэклярацыю ў „Грамадзкім Голасе“.

(—) **А. Лаппа-Старжэнецкі, Г. Канапацкі, Я. Бэкіш.**

*) Кароль памёр. Хай жыве кароль!

„Залежыць ад Расеі“...

Орган нямецкага міністра замежных спраў Штрэзэмана зьмясьціў вельмі цікавы артыкул аб справе перагляду сучасных граніцаў, накіненых Эўропе ў 1919 годзе.

Галоўнай мэтай Нямецкай палітыкі—на шляху да гэтага перагляду—было **разьбіць проціняменкі саюз Антанты**; і гэтая першая мэта ўжо **дасягнута**: радзіўшаяся ў 1914 годзе антанта памерла ў 1925 г. Англійскі ўрад прызнаў **права Нямеччыны на зьмену яе ўсходніх граніц...**

Нямецкая думка аб пераглядзе Вэрсальскага трактату дасьпела да агульнага зразуменьня сярод шырокіх кругоў грамадзянства дагэтуль варожых нямеччыне дзяржаў. **Усходнія граніцы Нямеччыны ня могуць лічыцца аканчальнымі.** Але грунтоўны іх перагляд будзе залежаць ад таго, ці будзе здаволена сваім граніцамі з Польшчай і з балтыйскімі дзяржавамі **Расея...**

У гэтым апошнім выпадку справу граніц аканчальна вырашыць **новая вайна** і новая міжнародная канфэрэнцыя—ня толькі аднэй Антанты.

Цікава адзначыць, што ўся варшаўская польская прэса ўдзяляе многа мейсца „канфэрэнцыям“, якія „доктар“ Павлюкевіч самазванна вёў з сваім сябрам па „палітычнай“ прафэсіі, украінскім адступнікам Оскілкай!

І Аляксюк пратэстуе!

Як збанкрутавала „полёнофільская ідэя“ казённага тыпу, найлепш сьведчыць ніжэйпададзеная заява, прысланая ў Рэдакцыю за подпісамі грам. П. Сьвірыда і П. Аляксюка:

„Рада Таварыства Беларускае Школы ў Наваградку, выбраная грамадзкай дарогай, выражаючая волю сьвядомага беларускага грамадзянства, Таварыства, працуючага ў Наваградчыне болей 4-х гадоў, гэтым пратэстуе перад Урадам, грамадзянствам і законадаўчымі палатамі проці тых шыканаў, якія ў апошнія дні спаткала з боку мясцовай адміністрацыі ў форме беспадстаўных і да нічога не вядучых вобыскаў у паасобных сяброў Прэзыдыума Рады, якія мелі мейсца 4 і 6 красавіка с. г.

„Гэтыя акты гвалту маюць зусім выразна на мэце стэрарызаваньне паасобных сяброў Рады і здыскрэдытаваньне яе працы ў вачох грамадзянства.

„Рада Таварыства зьвяртаецца з гэтым да лепшай часьціны польскага народу і робіць гэта ў глыбокім пачуцьці свайго абавязку абароны беларускага нацыянальнага рэнэсансу, а таксама лічыць, што падобныя паступкі з боку прадстаўнікоў улады на мейсцы ў зародку нішчаць усялякую магчымасьць праўдзівага шчырага зьбліжэньня беларускіх народных масаў з польскаю дзяржаўнасьцю, а беларускай інтэлігенцыі, ідучай дарогай шчырай і лёяльнай спаўпрацы, замыкаюць усялякую магчымасьць апірацца ў гэтай працы на народныя масы.

„Лёяльна-дзяржаўнае становішча Таварыства не магло будзіць найменшага сумліву; за гэта гаворыць шэраг гадоў працы, за гэтым гавораць усе публічныя выступленьні і дэклярацыі, заўсёды падкрэсьліваючыя гэтае становішча“.

Наваградак, 8 красавіка 1925 г.

Забарона „Польска-Беларускага Таварыства“

У „Słowie“ чытаем:

„П. Дэлегат Ураду адмовіўся залегалізаваць Польска-Беларускае Таварыства“.

Пане Тугутт: акуку?!

Змаганьне за родную школу.

На чорную дошку.

Падаем тутака сьпіс войтаў, якія рабілі процізаконныя перашкоды пры сцьвярджаньні подпісаў аб дэкляраныях за беларускія школы.

Вялейскі павет: войт гміны Маладэчынскай адмовіўся 18/II г. г. сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях сялян вёскі Вялікае Сяло, тлумачачы тым, што ня мае адпаведнага распараджэньня; войт гміны Хаденчыцкай адмовіўся сцьвярджаць подпісы сялян на дэклярацыях у вёсцы Заельнікі.

Дунілаўскі павет: войт гміны Порпліскай вымагаў ад сяляк в. Пятровічы аплаты дэклярацыяў гербавымі маркамі; войт гміны Парфенаўскай Маркевіч адмовіўся сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях сялян вёскі Несьцяроўка.

Дзісьненскі павет: войт Богуцкі Язненскай гміны адмовіўся сьцьвярджаць подпісы на дэклярацыях у вёсцы Заболоцьце, дзеля таго што напісаны ад рукі „ня форменыя і брудныя"; войт гміны Празорацкай Стралкоўскі вымагае плату па злотаму за пасьведчаньне каждай дэклярацыі і тэрарызуе дэклярантаў.

Валожынскі павет: войт гміны Палачанскай Міх. Леган не сцьвярджае подпісаў на дэклярацыях сялян вёскі Гарадзілава, тлумачачы тым, што ня мае адпаведнага распараджэньня.

Горадзенскі павет: войт гміны Бэршта А. Тамулевіч бярэ плату па 50 гр. за сцьвярджаньне подпісу на каждай дэклярацыі.

Лідзкі павет: войт гміны Беліцкай Вадэйка адмовіўся сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях сялян в.в. Збляны, Краснае, Панемунцы, тлумачачы тым, што ня мае адпаведнага распараджэньня.

Навагрудзкі павет: войт гміны Шчорсы Ян Каляда адмовіўся сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях сялян вёскі Кольчыц, тлумачачы тым, што ня мае адпаведнага распараджэньня; войт гміны Любчанскай Дыкаловіч бярэ па 25 гр. за пасьведчаньне кожнай дэклярацыі сялян в. Асташын; войт гміны Райчанскай Рамаcоўскі 3/III 25 г. г. адмовіўся сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях сялян в. в. Сёгды, Каралін, тлумачачы тым, што ня мае адпаведнага распараджэньня.

Нясьвіжскі павет: войт гміны Гарадзейскай Амбражэвіч 10/III 25 г. зажадаў па 2 зл. за пасьведчаньне кожнай дэклярацыі ад сялян в. Лысіцы Вялікай; войт гміны Жухавіцкай адмовіўся сьведчыць падпісы на дэклярацыях сялян в. Жуховічы, тлумачачы тым, што ня мае адпаведнага распараджэньня; войт гміны Сноўскай Базыль Чэчат адмовіўся сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях сялян в. Высокай Ліпы; войт гміны Гарадзейскай Амбражэвіч адмовіўся сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях сялян в. Новае вёскі, жадаючы платы па 2 зл. за кожную дэклярацыю.

Пружанскі павет: войт гміны Картуз-Бярэзкай адмовіўся сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях сялян м. Картуз-Бярэза.

Стаўпецкі павет: войт гміны Сьвержанскай Обрыцкі адмовіўся сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях сялян вёскі Стары-Сьвержан.

Слонімскі павет: войт гміны Старавейскай вымагае платы за пасьведчаньне подпісаў на дэклярацыях сялян в. Клімавічы; войт гміны Казлавецкай адмовіўся сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях сялян в. в. Казлоўшчына, Лявонавічы, Гервелевічы, Задвор'е Міхадавічы; войт гміны Марынскай браў за заверку подпісу па 50 гр. з кожнага дэкляранта в. Масілавічы; войт гміны Пацаўскай Кошкало доўга не хацеў сцьвярджаць подпісаў на дэклярацыях у в. Квінявіч, пакуль не зачыніў істнуючую там прыватную белар. школу; войт гміны Жыровіцкай Гудовіч трэбуе аплаты па 50 гр. за пасьведчаньне кожнага подпісу на дэклярацыях сялян в. Стайкі; войт гм. Дзеравенскай адмовіўся пасьведчыць подпісы на дэклярацыях сялян в. Азарычы.

Аб далейшых надужыцьцях будзе абвешчана ў чарговых нумарох.

СЬПІС

школьных абводаў, з якіх жыхары ўжо склалі Школьнаму Інспэктару дэклярацыі аб жаданьні беларускай школы. (Працяг).

Вялейскі павет. Радашк. гміна. 4 шк. абв. — в. Путнікі і Шамятоўшчына; 5 — в. Максімаўка; гміна Гарадоцк.; 6 — в. Навасёлкі і Жохаўшчына; гміна Маладэч.; 7—в. Хожаво.

Валожынскі павет. Дзеравенск. гм. 2 шк. абв. — в. Сіняўская Слабада.

Дзісьненскі павет. Шаркоўская гм.: 7 шк. абв.— м. Шаркоўшчына; 8—в. Савіцкія; Новы-Пагост, гм.: 9—в. Казакі, Галінава, Краўчэнкі; 10—в. Буйкі, Нетрэнікі, Навасёлкі; Шарк. гм. 11—в. Гарбуны, Галово.

Дунілаўскі павет. Манькаўская гм.: 4—в. Крапыцы.

Горадзенскі павет, Жыдамлянская гм.: 4 — в. Жыдомля.

Косаўскі павет. Косаўск. гм.: 16 — в. Буллы; Ружанск. гм.: 17— м. Ружана.

Навагрудзкі павет. Любчанская гм.: 6—в. Няньказа, Ракевічы; 7—в. Галыня; 8—в. Асташына; 9 — м. Любча.

Нясьвіжскі павет. Ланьская гм.: 5 — в. Вайкілавічы.

Пружанскі павет. 22—м. Пружана; Рудніцкая гм.: 22—в. Вашчынічы; Лінёўская гм.: 28 — в, Арамшыцы.

Слонімскі павет. Пацаўская гм.: 5—в. Накрышкі, Рамававічы, Новікі; Бытэньская гм.: 6—м. Бытэнь; Дзеравенская гм.: 7—в. Малы-Угрынь, Вялікі-Угрынь і Целяжын; Марынск. гм.: 8—в. Трыбушкі; Старавейск. гм.: 9—в. Вострава.

Слонімскі павет. Место-Горадно.

Дадатак да інструкцыі.

1) **ГРАМАДЗЯНЕ!** 21-га гэтага красавіка ўжо скончыўся тэрмін складаньня дэклярацыяў школьнаму інспэктару, каб з восені гэтага году занова адкрылася беларуская школа ці ператварылася істнуючая польская школа ў беларускую. Гэты тэрмін дан на сёлета, як выключэньне, дзеля таго, што запозна выдана распараджэньне Міністра Асьветы ад 7./I. 1925 г. Згодна гэтаму ж распараджэньню § 9, дэклярацыі можна складаць што году да 31 сьнежня (декабря). Значыць, калі ад сёньняшняга дня 21./IV. складаць дэклярацыі да 31-га сьнежня, то беларуская школа ўжо павінна адкрыцца аж з восені 1926 году.

Тыя вёскі, якія з якіх-колечы прычын ня склалі дэклярацыяў да 21./IV. г. г., павінны зрабіць гэта да 31-га сьнежня 1925 г.

Войты павінны сцьвярджаць подпісы на дэклярацыях у працягу ўсяго году, а інспэктары прымаць.

Інструкцыі тыя-ж самыя.

2) Дэклярацыі і інструкцыі можна выпісваць:

1) З Цэнтральнай Беларускай Школьнай Рады (Wilno, Wileńska 12—6);

2) „ Навагрудзкага Т-ва Беларускай Школы (Nowogródek, ul. Korelicka 23);

3) „ Радашкоўскага Т-ва Беларус. Школы (m. Radoszkowicze ziemi Wileńskiej);

4) „ Беларускага Пасольскага Клюбу (Warszawa Sejm);

5) „ Сэкрэтарыятаў Беларускага Пасольскага Клюбу;

3) **Паўнамоцнікі!** прысылайце ў Школьную Раду копіі сьпісаў бацькоў, якія ўжо склалі дэклярацыі інспэктару, а таксама паведамляйце аб надужыцьцях, якія чыніліся дэклярантам і паўнамоцнікам з боку войтаў ці інспэктараў, ці паліцыі, ці польскіх вучыцялёў, ці каго іншага, пішыце, калі і дзе было надужыцьце, падавайце імя і прозьвішча, хто перашкаджаў.

4) Сьпіскі вёсак, якія ўжо склалі дэклярацыі і прыслалі ў Школьную Раду копіі сьпіскаў, апублікоўваюцца ў газэце.

Цэнтр. Бел. Школ. Рада.

Уваскросшы Гіндэнбург.

Пасьля першых прэзыдэнцкіх выбараў у Нямеччыне, якія не далі, як можна было прадбачыць, аканчальнага рэзультату, але толькі падлічылі галасы і сілы канкуруючых групаў, — выбарная барацьба ня толькі ня спынілася, але яшчэ больш абвастрылася.

Пасьля першых выбараў барацьба сканцэнтравалася ў габінэтах партыйных лідэраў, якія вялі перагаворы аб стварэньні дзьвюх вялікіх арміяў, якія на аканчальных выбарах 26 красавіка дадуць адна аднэй рашучы бой.

Як ведама, з 7 кандыдатаў 2 атрымалі пераважаючую большасьць: кандыдат умеркаванай правіцы Яррэс і—сацыял-дэмакрат Браўн.

Здавалася, што якраз паміж імі і будзе ісьці змаганьне. Але, як мы і прадбачылі, сацыял-дэмакратычная кандыдатура, сабраўшая каля 10 міліёнаў галасоў, ужо зьнята—у выніку паразуменьня трох групаў лявіцы і цэнтру: сацыял-дэмакратаў, дэмакратаў і цэнтру.

Так-званая „вэймарская коаліцыя" (3 вышэй пералічаныя партыі лявіцы) выставіла супольным кандыдатам ня Браўна, але **Маркса**—цэнтроўца.

З боку правіцы таксама амаль ня ўсе партыі ўжо былі згаджаліся на супольную і адзіную кандыдатуру Яррэса. Аднак, сама-ж правая прэса з жалем сцьвярджала, што Яррэс — „фігура невялікага гістарычнага фармату", і адзначыла, што Яррэс будзе толькі... „вартаўніком трону",—будзе пілнаваць яго ад захватчыка, якім быў Эбэрт, ды якім быў-бы Браўн ці Маркс...—Пілнаваць датуль, пакуль ня прыдзе нарэшце законны „памазаньнік"—кайзэр...

Аднак, у апошні мамэнт „агульна-нямецкім" кандыдатам манархічна настроенае правіцы аказаўся не Яррэс, а — „бог нямецкай арміі" ў часе вайны „фэльдмаршалак-цудатворца", пачэсны доктар усіх нямецкіх унівэрсытэтаў, — „адзіны нічым не скампрамітаваны з усіх нямецкіх генаралаў — **Гіндэнбург**...

За новага кандыдата, высунутага правым блёкам, ужо высказаліся ўсе партыі направа ад цэнтру. Рашучай была пастанова баварскіх людоўцаў (каталікоў), пасьля якое адзін па адным пачалі афіцыяльна адмаўляцца ўсе кандыдаты, высунутыя на першых выбарах правымі групамі.

Цікава, што згоду ў Гіндэнбурга, які доўга адмаўляўся ад кандыдатуры, здалеў здабыць... сам адмірал Тірпіц!

Гіндэнбург і Тірпіц—два галоўныя героі Вялікай вайны, выдачы якіх свайму суду Антанта рашуча дамагалася ў Вэрсалі. І—вось цяпер яны ізноў адкрыта і спакойна высунуліся на чало Нямеччыны...

Сацыял-дэмакратычная прэса называе кандыдатуру Гіндэнбурга — „палітычным шаленствам"...

У Францыі вестка аб кандыдатуры Гіндэнбурга запраўды зрабіла ўражаньне, як неўспадзеўкі разарваўшаяся бомба... Уся прэса падняла нячуваны крык... Ня можа быць сумліву ў тым, што гэтая бомба адным з сваіх асколкаў дабіла габінэт Эрыо...

Газэты наказуюць, быццам урады Францыі, Англіі, Італіі і Амэрыкі зьбіраюцца запратэставаць проці гэтага „ўваскрашэньня манархіі" (?) ў Нямеччыне...

У выніку прыняцьця кандыдатуры Гіндэнбурга ўжо падаўся ў адстаўку нямецкі міністар замежных спраў, Штрэзэман, які быў выставіў кандыдатуру Яррэса...

Канец урадовага крызісу у Францыі.

(а можа толькі... запраўдны пачатак?!).

Былы прэм'ер Эрыо, як мы ведаем, вышаў у адстаўку пасьля выражанага яму сэнатам недаверыя.

Як ведама, сталы ўплыў, а часамі папросту націск сацыялістаў—з пагрозай адмовіцца ў падтрыманьні ўраду (ўрадовую большасьць складае блёк радыкалаў і сацыялістаў, без якіх большасьці няма!), папіхаў урад Эрыо на „непапулярныя" ў гэтым наскрозь буржуазным краю крокі. Гэты ўплыў выклікаў апошні крызіс і крах габінэту Эрыо. Але рашучы пратэст сацыялістаў зьняў і праектаваную кандыдатуру ў прэм'еры правага радыкала Брыяна, якога ў студні 1922 г. скінулі былі з прэм'ерства за быццам залішне вялікія ўступкі Л.-Джорджу і немцам на канфэрэнцыі ў Каннах...

Тады была высунута кандыдатура — вельмі блізкага да Эрыо радыкал-сацыяліста Пэнлевэ, дагэтуль старшыні парляманту. Сацыялісты згадзіліся на яго, і ён у некалькі дзён утварыў новы габінэт, у якім сацыялісты прынялі яшчэ больш выразнае ўчасьце, бо нават **увайшлі ў яго самі**. Партыйны склад новага ўраду такі: 4 сацыялісты-рэспубліканцы, 1 незалежны сацыяліст, 12 радыкал-сацыялістаў і 2 з групы Лэшэра.

Асабісты склад габінэту такі: прэм'ер і ваенны міністар—Пэнлевэ, замежных спраў—Брыян, фінансаў—Кайо, асьветы—дэ-Монзі, рэшта менш ведамыя палітычныя дзеячы.

Трэба адзначыць у гэтым складзе габінэту адну асобу, учасьце якое можа выклікаць вялікія забурэньні ў Сэнаце. Гэта—новы міністар фінансаў **Кайо**.

Вельмі моцны ў Сэнаце нацыянальны блёк, які зваліў габінэт Эрыо, заявіў рашуча, што лічыць запросіны ў міністры „дзяржаўнага здрайцы" Кайо „вызавам, кінутым усей Францыі"... Але Пэнлевэ таксама рашуча заявіў, што ведае ў Францыі толькі аднаго чалавека, які здалее вывясьці яе з небясьпечнага фінансавага крызісу: гэта—Кайо.

Хто-ж такі Кайо?

Кайо—былы прэм'ер і міністар у некалькіх урадах — запраўды, можа, найздальнейшы фінансіст ува ўсей Францыі. Але Кайо ў часе вайны—за свае сымпатыі да немцаў і агітацыю проці вайны—быў абвінавачаны ў подкупе і здрадзе, і засуджаны на выгнаньне з краю. Сіла характару гэтага чалавека відна хаця-б з гэтага „немцалюбія", якое ён не баяўся выказываць у часы самага гарачага пад'ёму немцаеднага патрыятызму французаў,—нават пасьля забойства за агітацыю проці вайны знамянітага правадыра сацыялістаў Жорэса. І кожны, нават проці волі і сваіх антыпатыяў к „здрадніку", павінен прызнаць, што, калі яшчэ можна адратаваць францускія фінансы, дык гэта можа—зрабіць толькі Кайо.

Кайо—прыяцель Эрыо і Пэнлевэ і калі яны дайшлі да ўлады, дык зараз-жа паставілі пытаньне аб амністыі для яго і таварыша яго па выгнаньню Мальві. Як ні ўпіраўся Сэнат, амністыя была ўрадам Эрыо праведзена, і Кайо вярнуўся з выгнаньня — да дзяржаўнай улады.

Мы заўсёды казалі, што справа аздараўленьня фінансаў Францыі зьвязана з справай палітычнай гэгемоніі Францыі, на якую яна ня мае сілаў. Дык вось, Кайо з гэтага боку—найбольш сымвалічная фігура з усей Францыі, і можна з пэўным аптымізмам думаць, што гэткі чалавек здалеў-бы вырашыць ня толькі справу францускіх фінансаў, але і справу, калі не агульна-эўрапэйскага, дык француска-нямецкага вузла, ад развязаньня якога павінна пачацца і вырашэньне далейшых, больш усходніх праблемаў, а перад усім — польскай праблемы, ужо пастаўленай на чаргу найбольш дальназоркай—англійскай палітыкай.

Дык вось, як можна разглядаць паварот **Кайо да** ўлады... Фінансы—ключ усей палітыкі Францыі, і роль Кайо павінна быць галоўнай у габінэце.

Але трэба яшчэ дадаць вось, што: Кайо — апошняя і рашучая стаўка лявіцы, шукаючай **мірнага** выхаду з зрабіўшагася несьцярпімым і пагражаючым для самой Францыі палітычнага палажэньня ў Эўропе. Калі і гэтая апошняя стаўка будзе біта, тады шлях да ўлады адчыніцца ізноў для трагічна-рызыканцкай фігуры Пуанкарэ. А ён-жа іменна ня толькі ня вывеў Францыю з тупіку, у якім яна цяпер знаходзіцца, але загнаў толькі глыбей у яго. І тады — праз п. Пуанкарэ адна дарога—гладкая і простая, **як у 1914 годзе.**

ГРАМАДЗЯНЕ! Усё яшчэ сярод нашых падпішчыкаў—многа неакуратных даўжнікоў!

Памятайце, што газэта—гэта вашая агульная ўласнасьць, якая істнуе за складаную вамі падпіску! Дык кожын, хто адчувае патрэбу чытаць родную сваю газэту, хай памятае і свой абавязак перад ёй!

Прысылайце акуратна падпіску! Намаўляйце да гэтага суседзяў і знаёмых!

Каму не пад сілу падпісацца на газэту аднаму,—падпісвайцеся ўскладчыну!

Рэдактар-Выдавец Антон Праканович.

Друкарня П. Левін і Сын, Вільня, Нямецкая 22.

Разрухі і замахі у Баўгарыі.

Страшэнны „белы“, але крывавы тэрор, які ня спыняе процi сялянскiх партыяў урад Цанкова, выклікаў цэлы рад варожых да ўраду выступленьняў.

14 красавіка зроблены замах на баўгарскага караля Барыса, які ехаў на аўтамабілі, — каля самай сталіцы. На яго напала ўваружаная банда з 50 душ і пачала страляць. Шмат людзей з сьвіты караля забіты і ранены, але сам кароль астаўся цэлы. Урадавае апавяшчэньне сцьвярджае, што напад арганізаваны камуністамі.

15 красавіка відны пасол і генарал Георгіеў, учасьнік перавароту Цанкова, забіты ўвечары каля свайго дому. Забойца ўцёк.

16 красавіка ў часе хаўтурнай імшы па забітым Георгіеве, калі ў сталічным саборы былі ўсе вышэйшыя ўлады—усе міністры, генаралы, паслы—была кінута бомба. Страшэнным выбухам забіта каля 150 асоб, раненых каля 200. Ранена і некалькі міністраў і прэм'ер, але лёгка. Забіты галава места, былы ваенны міністар і некалькі генаралаў.

Паводле дэкрэту караля з 19/IV, начальі зараз-жа прапаведаць па ўсім краю ваенна палявыя суды. У аўторак Сойм меў прыняць пастанову аб асадным палажэньні. Прыняты надзвычайные меры для аховы парадку і бясьпечнасьці, а перад усім — каб вылавіць загаворшчыкаў. Тэлеграф і тэлефон пад суровай цэнзурай. Масавыя вобыскі і арышты ня спыняюцца. Рэзультаты іх трымаюцца ў тайне.

Прэм'ер і баўгарскія паслы загранiцай заяўляюць, што замах на караля і выбух у саборы павінны былі быць сыгналам да згульнага камуністычнага паўстаньня ў-ва ўсім краю, якое быццам падгатавана з Масквы... Але ўрад здолее задушыць паўстаньне і выкрыць яго ўчасьнікаў.

Баўгарскі ўрад скарыстаў з абставінаў і дабіўся ад міжсаюзнай кантрольнай камісіі дазволу павялічыць армію на 3.000 чалавек.

Беларускі працэс у Латвіі.

(*Ад нашага карэспандэнта*).

Другі дзень.

Другі дзень працэсу—гэта дзень беларускае моладзі. Сьведкі—вучні беларускіх вучыцельскіх курсаў у Дзьвінску, Дзьвінскае і Люцынскае беларускіх гімназіяў і асноўных школаў Прыдруйшчыны і Пустыншчыны. Пераважную сьведкі абвіненьня, але ніхто з іх гэнага дурнога абвіненьня не падцьвярдзіў. Толькі адзін вучань Копылов—з тае пароды расейцаў, што ненавідзяць усё беларускае, паказваў няпраўду (хоць і ня шкодную для падсудных), думаючы гэтак памсьціцца за тое, што яго пакінулі ў адной клясе на другі год. Курсанты і курсанткі, гімназісты і гімназісткі знамяніта здалі экзамен нацыянальнага сумленьня, сьвядомасьці і салідарнасьці. Выясьнілася, што на курсах і ў школах ня толькі не вялася ніякая праступная процідзяржаўная работа, але, наадварот, падсудныя ўзгадоўвалі моладзь у духу братняе любві да латышскага народу і ўдзячнасьці дэмакратычнай Латвіі, у якой беларусы маюць магчымасьць свабодна разьвіваць сваю нацыянальную культуру.

Пытаньні для ўсіх адны. Што такое бацькаўшчына? мейсца ўраджэньня, ці айчына („родина“ ці „отечество“)? — ды пра „Геаграфію Беларусі“ Смоліча, карту Беларусі, віленскія выданьні, пашыраньне беларускіх журналаў і газэт—і г. п. I ізноў на кожным кроку паказаньні сьведкаў на судзе разыходзяцца з запісанымі ў сьледчага. Выясьніўся асаблівы спосаб псыхалягічнага націску пры допросе школьнікаў у сьледчага: апошні чытаў нейкі адрывак з учэбніка і пытаўся: „так вас вучылі настаўнікі?“—і вучні, не разабраўшыся, падцьвярджалі гэта.

Асобную групу прадстаўлялі сьведкі з Прыдруйшчыны і Пустыншчыны. Напрыклад, паліцыянт Берзін—„выпить не дурак“! З яго паказаньняў выясьняецца такі абразок. У адной з асвоўных школаў была вечарына. Пасьля вечарыны вучыцялі сабраліся разам павячэраць і не папрасілі ў сваю кампанію Берзіна. I вось прычына да абразы! Берзін паказвае, што ён пад той час быў у суседнім пакоі і чуў, як вучыцялі крычалі: „хай жыве Беларусь!“, — а на дзьвярох школы быў зроблены надпіс з „праступным лёзунгам беларускае арганізацыі: Silve!“ Надпіс, запраўды, быў: над дзьвярыма школы было напісана лацінскае слова „Salve!“, што значыць... „вітай!“ — Другі паліцыянт паказвае, што ў аднаго вучыцеля беларускае школы ён бачыў карту з граніцамі Беларусі, паказанымі да самага Крэйцбурга. Але тут-жа выясьнілася, што карта гэная была пасьля прагляду вернена сьледчым гэнаму вучыцелю і то—праз таго-ж самага паліцыянта! Дык як-жа гэта магло быць?!—Сьмех. Некалькі сялян з Пустыншчыны: Невяровскі, Лукашэвіч, — усё апалячаныя беларусы—кажуць аб тым, што яны не хацелі навучаньня пабеларуску, а вучыцель казаў: „вы беларусы, дык павінны і вучыцца пабеларуску“. I вось у гэтым—уся „праступнасьць дзеяльнасьці вучыцеля.

Урэшце—самая цікаўная, але і самая сумная група сьведкаў: малыя дзеткі—школьнікі з Прыдруйшчыны і Пустыншчыны — у веку 11—12 гадоў! Выхад такога малыша-сьведкі выклікае ў салі сьмех. Але разам з тым як сумна і цяжка было глядзець на гэтых „сьведкаў“, ды як гэта неразумна (каб не сказаць вастрэй!) ўцягваць дзяцей у палітычны працэс!

— „Што такое бацькаўшчына, чулі?“—дапрашывае іх суд.—„Чулі“. — „Што-ж гэта такое?“ — Сьведка маўчыць.— „Што гэта: рэч?“ — „Не, людзі“.—„А дзе гэтыя людзі?“ — Сьведка ізноў маўчыць...

Ведама, ізноў устанаўліваецца разыходжаньне цяперашніх паказаньняў з пратаколамі сьледчага.

Асабліва яркі абразок прадстаўляе „экзамен“ аднаго малыша—12 гадоў — зусім маленькага ростам. Увесь суд, пракурор, абаронцы абступілі гэнага крошку і „экзаменуюць“...

А вось два 12-летнія хлопчыкі. — „У якой дзяржаве вы жывеце?“—„У Латвіі“.—„А не ў Беларускім гаспадарстве? Аб гэткім вам не апавядалі?“—З задзіўленьнем глядзіць маленькі Адамовіч: „Я ня чуў!“.—„Ня чуў“, — уторыць яму адналетка Драгун.

Працэс вёўся ў латышскай і расейскай мове, і гэтае беларускае „ня чуў!“, што сарвалася з вуснаў хлопчыка ў сярмязе, гучыць асабліва сумна...

(Далей будзе).

Важнейшыя здарэньні.

У Польшчы.

Узнаўленьне працы Сойму і Сэнату.

У сераду пачынаюцца паседжаньні Сойму, у чацьвер—Сэнату.

Ваяўнічыя заявы ген. Сікорскага ў Парыжу.

У часе бытнасьці сваей у Парыжу ген. Сікорскі заявіў журналістам, што ён вельмі незадаволены асобнымі перагаворамі, які вядуць між сабой Францыя і Нямеччына і аб якіх, ня гледзячы на фармальныя забавязаньні Францыі, саюзная з ёй Польшча нават не павядомлена... Польшча, акружаная з двух бакоў ворагамі, вельмі занепакоена гэтымі перагаворамі — у справе бясьпечнасьці (!)... Дзеля таго яна павінна прымаць свае меры — на ўсялякі выпадак. I ген. Сікорскі з здавальненьнем сцьвярджае, што мірная Польшча ў кожны момэнт гатова да вайны і ўсьцяж павялічвае і паляпшае сваю армію. Цяпер Польшча мае 45 дывізіяў, за 2 гады іх будзе ўжо аж 70... 4 мільёны людзей ужо прайшлі ваенную службу і могуць быць пушчаны ў ход... Польшча настроена мірна, але нікому, нават Англіі (а Францыі?...), не дазволіць ганляваць яе тэрыторыяй... Калі хаця пядзь яе зямлі будзе закранута, яна ў гэтай справе і гонару яе і быту яе спыніцца ні перад якімі ахвярамі. Ня лёгка будзе задушыць 30 мільёны польскі (?) народ, які дамагаецца толькі права на жыцьцё...

Амэрыканская „пазыка“.

Амэрыканскія газэты паведамляюць, што польскі ўрад заказаў амэрыканскім „Круппам“ некалькі тысяч кулямётаў на 2 мілёны даляраў.

Дагэтуль, кажа адна з Нью-Ёркскіх газэтаў, „аружныя пазыкі“ рабіла Польшчы Францыя, але Францыя ўжо банкрутуе. I вось, замест яе, пачалі „падтрымліваць“ Польшчу... „кулямётнымі далярамі“ амэрыканскія банкіры і фабрыканты амуніцыі.—Хочаш „пазыкі“,—дык давай заказы нашым фабрыкам!

Дык запраўды-ж няведама, хто каму пазычае, і чыя пазыка каму выгадней: ці амэрыканскія фабрыканты, якія адваявалі ад Францыі польскі рынак і набіваюць сабе кішані сцягнанымі з народу „злотымі“, ці голае і галоднае насяленьне Польшчы, якое аддае Амэрыцы апошні грош на гэтыя забойчыя прылады.

Аблавы і арышты ў Валыншчыне.

Польскія газэты паведамляюць:

Вялікая аблава была зарганізавана на абшары Валыншчыны, каб вылавіць бандыцкія шайкі. У часе аблавы захоплены аддзелы камуністычнай арганізацыі. У 5-х паветах выкрыты і арыштованы паветовыя камун. камітэты—„павіткомы“. Пасьля масавых вобыскаў арыштавана 464 асобы; у адносінах да 216 сьцьверджана паліцыяй прыналежнасьць да арганізацыі, і яны будуць адданы пад суд. 5 арыштаваных адданы пад даразны суд.

Урадоўцы-бандыты.

Перад сьвятамі 5 азброеных бандытаў напалі на пошту ў м. Львове і зрабавалі на вачох прысутных урадоўцаў 3 мяхі з грашмі. Калі за бандытамі пагналіся, дык яны кінулі адзін мяшок, а 2 другія з 32 тысячамі злотых панясьлі з сабой. Паліцыя пачала шукаць сьледу і арыштавала 2 х з 5-х, якія аказаліся... урадоўцамі тэй самай пошты!..

Абразьлівыя міністры.

Рэдактара „Robotnika“ цягнуць пад суд за 2 артыкулы.

У першым з іх, пад загалоўкам „Галовы да пазалоты“ газэта з абурэньнем высьмейвае ўрадавы праект увясьці „цэрэмоніял“, „этыкет“ і мундзіры для вавозкай годнасьці, каб падняць хаця гэтым вонкавым спосабам аўтарытэт улады на мясцох.

У другім артыкуле „п. Смульскі ў барацьбе з Канстытуцыяй“ — востра крытыкуецца праект закона процi пасольскіх мітынгаў.

Не ратуе паноў пэпэсаў ад рэпрэсіяў нават і падтрыманьня імі ўраду!..

Заграніцай.

Да польска-радавага канфлікту.

Польскі ўрад афіцыяльна выразіў ураду СССР жаль з прычыны забойства Вечоркевіча і Багіньскага. Адначасна, згодна з дамаганьнем Радаў, польскі ўрад адазваў з Менску свайго консула Карчэўскага.

Адбыўся суд над кс. Усасам, які засуджаны на 6 гадоў цяжкай турмы. Як паведамляюць газэты, пракуратура закідала кс. Усасу праступленьні адносна да малалетніх — на грунце палавога псіхозу.

Што датычыць другога—з падлягаўшых абмену на забітых Вечоркевіча і Багіньскага палякоў у СССР — Р. Лашкевіча, дык аб яго справе „Известия“ даюць гэткія весткі.

Лашкевіч, былы шэф „польскай сэкцыі“ у Італьянскім консульстве ў Тыфлісе, як сам заявіў у ўласнаручных сваіх паказаньнях, займаўся сталым ваенным і гаспадарчым шпіоўствам на карысьць Польшчы, пачынаючы ад 1922 году — па загаду і інструкцыям польскага Міністэрства Заменжных спраў.—Свае інфармацыі Лашкевіч перасылаў у адпаведны аддзел Міністэрства праз рэпатрыянтаў палякоў-ваенных.

Роста данасіць, што ў Менску выкрыта шпіёўская арганізацыя, працаваўшая пад кіраўніцтвам былага польскага консула Карчэўскага. Арыштаваны нейкі Коркач, родам з Заходняй Беларусі, які прызнаўся, што зьбіраў для Карчэўскага шпіёўскія інфармацыі вайсковага зьместу, атрымліваючы ад консула месячную пэнсію. Консул абяцаў Коркачу, у выпадку падазрэньняў, пераправіць яго зараз-жа на той бок граніцы. Па заканчэньні сьледства мае адбыцца працэс у найвышэйшым судзе Беларусі.

Назначэньне Тухачэўскага.

З Масквы паведамляюць аб назначэньні сябра Ваенна-Рэвалюцыйнай Рады Тухачэўскага другім заступнікам Фрунзэ на становішчы старшыні Рады.

Рэвалюцыя ў Партугаліі.

У суботу, 18 красавіка, у Партугаліі выбухнула рэвалюцыя. На вуліцах сталічнага места Ліссабону ідуць бітвы. Лічба ахвяр невядома.

Рэвалюцыя выклікана камуністамі, якія працуюць з апазіцыйнымі партыямі.

ХРОНІКА.

Масавыя вобыскі ў Вільні. Як мы ўжо папераджалі і як „маліў Бога“ віленскі карэспандэнт „Gaz. Warsz.“, і да Вільні ўжо перакінулася „санацыйная акцыя“, распачатая ў Наваградчыне і на Валыні.

У ноч з 17 на 18 красавіка ў Вільні адбыліся масавыя вобыскі ў сувязі — як піша „Słowo“ з падгатоўкай камуністаў да сьвяткаваньня 1-га мая.

Ведама, камуністаў пачалі шукаць перад усім у... беларускіх культурных установах! Быў зроблены падрабязны вобыск у Беларускай Кнігарні (Завальная 7) і ў кватэры кнігара, Станіслава Станкевіча. Апошняга арыштавалі і завялі ў паліцыю, але праз колькі гадзін звольнілі.

Так-жа быў зроблены вобыск і арышт старшыні бацькаўскага камітэту пры Віленскай Беларускай Гімназіі, грам. Кепеля, звольненага з паліцыі ў той-жа дзень.

Урэшце тое-ж было зроблена з вучням VI клясы Вік. Бел. Гімназіі, Ільяшэвічам, які быў западазроны ў камунізьме на тэй падставе, што іграе актыўную ролю сярод школьнікаў і чытае ў вучнёскіх гуртках рэфэраты аб... беларускай літэратуры! Пасьля дапытваньня, да якой партыі ён належыць (школьнік VI клясы!!!), Ільяшэвіч так-жа быў звольнены.

Арышт камуністаў. Паводле „Słowa“, паліцыя заарыштавала ў Вільні Макса Нойсторна, Самуіла Левіна, якія раскідалі камуністычныя адозвы.

Тая-ж газэта наказуе, што ў Відзкай гміне, Браслаўскага пав., былі пашыраны камуністычныя адозвы ў беларускай, польскай, расейскай і жыдоўскай мове.

У Вялейскім гав. паліцыя заарыштавала „бальшавіцкіх шпіёў“ Самойлу і Абрамчука, у якіх быццам знойдзены кампрамітуючыя дакуманты.

Арышты ў Сьвянцянскім пав. „Dz. Wil.“ паведамляе аб масавых вобысках і 15 арыштах у Сьвянцянскім павеце.

Да арыштаў у Наваградчыне. З лічбы 1.368 арыштаваных беларусаў дзьве часьці ўжо звольнены, ды толькі траціна (звыш 400 асоб) яшчэ астаюцца пад арыштам. У урадавых кругох кажуць, што і з гэтае лічбы напэўна каля 75% будуць звольнены.

Адным словам: „гара ўрадзіла... мыш!“

Арышт М. Шылы. Былы рэдактар беларускае газэты, Мікалай Шыла, арыштаваны і пасаджаны на Лукішках,

Польскія газэты пішуць, быццам грам. Шыла „ўкрываўся“ ад улады ў працягу даўжэйшага часу. Гэта няпраўда, бо яго характэрную фігуру можна было вельмі часта бачыць у найбольш людных мейсцах.

У чым справа—газэты не падаюць.

Спэкуляцыя імёнамі беларускіх дзеячаў. На якія запраўды „psie sztuki“, кажучы папольску, кідаецца збанкрутаваны „казённы“ беларус, п. Павлюкевіч, відаць з гэткага пісьма вядомага беларускага дзеяча і дэпутата, кс. Ад. Станкевіча:

Паважаны гр. Рэдактар!

Не адмоўце ў „Сялянскай Долі“ надрукаваць некульні слоў.

У „Dz. Wil.“ 16/IV 1925 г. зьмешчана вестка, што быццам п. п. Аляксюк і Паўлюкевіч стараюцца паразумецца ў справе „адзінага беларускага фронту“ з некаторымі беларускімі дзеячамі, а між імі і са мной:

Вось жа, што да маей асобы гэтым падаю да публічнага ведама, што з п. п. Аляксюком і Паўлюкевічам, каторых дзеяльнасьць лічыў і лічу шкоднай для Беларускага народу, ня маю нічога супольнага і іх зварот да мяне дзеля нейкай супольнай працы, калі-б такі і здарыўся, быў-бы зусім недарэчны.

з пашанай кс. Ад. Станкевіч.

Грамадзяне дэп. Тарашкевіч і дырКт. Астроўскі, імёнамі якіх таксама спэкулюе „доктар“ у сужолцы з Обстам, толькі пасьмяяліся з недарэчнасьці пушчанае ў „Dz. Wil.“ брахлівай весткі.

Што-ж датычыць „адзінага беларускага фронту“, дык сам ход выпадкаў ачышчае гэты фронт ад усіх прадажных і крымінальных элемэнтаў, якія стараліся зрабіць „видимость“ нейкага няіснуючага расколу сярод беларускага арганізаванага грамадзянства. І ніякія „psie sztuki“ нічога тут не дасягнуць.

Ізноў п. Тугутт—на „Крэсы“. Газэты паведамляюць, што ў хуткім часе віцэ-прэм'ер Тугутт ізноў выяжджае на „Крэсы“ з другім „спэцыялістам“ у крэсавых справах, былым Сьвянцянскім старостам п. Забежоўскім.

Гараць нашы лясы. Мясцовыя газэты паведамляюць, што ў радзе мясцовасьцяў нашага краю пачаліся лясныя пажары.

Гараць лясы на абшары гмінаў Смаргоньскай, Жодзішскай і Вайстомскай.

Апроч таго, каля м. Крэва і в. Папялевіч пажар, пачаўшыся з дзірвана, перакінуўся ў скарбовы лес і акапіў ужо каля 40 дзесяцін.

У апошнія дні ў Неманчынскім лясьніцтве згарэла каля 40 дзесяцін лесу.

„Dz. Wil.“ піша, што ёсьць падазрэньне ў падпале...

АДОЗВА

да ўсяго Беларускага грамадзянства і добрых людзей

Пасьля вялікай вайны, зямля наша засталася зруйнована пераходамі розных войск. Беларускі люд, як у часе вайны, так і гвалтам выгнаны ў бежанства, гінуў бяз часу, церпячы голад і холад. Дзякуючы гэтаму, сотні дзяцей страцілі сваіх бацькоў і матак і цяпер знаходзяцца пад апекаю Беларускага грамадзянства. Душэўнае пачуцьцё дзіцяці цягне яго да навукі. Многа дзетак прыходзяць пехатою за сотні вёрст да Вільні ў Беларускую Гімназію, каб здабыць навуку ў роднай мове. У Віленскай Беларускай Гімназіі вучыцца 80% дзяцей бяднейшага Беларускага грамадзянства, якія большаю часткаю абарваныя і босыя, а за навуку плаціць чым — і ня пытай. Віленская Беларуская Гімназія ад ураду ніводнага гроша не атрымлівае, а ўтрымвае вучыцелёў і гаспадарку Гімназіі за ўнесеныя грошы вучнямі за навуку і ахвяры добрых людзей.

Бацькаўскі Камітэт пры Віленскай Беларускай Гімназіі зьвяртаецца з гарачаю просьбаю да ўсяго Беларускага грамадзянства і добрых людзеў зложыць сваю ахвяру, як грашмі, так і адзежаю, і адсылаць у Вільню на імя Бацькаўскага Камітэта пры Беларускай Гімназіі (Вострабрамская 9). Бацькаўскі К-т апякуецца бяднейшымі дзяцьмі і ўносіць за іх плату за навуку ў Гімназію, арганізаваў буфэт з гарбатаю ў часе вялікай паўзы і многім дзецям дае перакуску з гарбатаю бясплатна.

Адклікніцесь, добрыя людзі, сваею ахвяраю дасьцё магчымасьць дапяць бедным дзеткам душэўнае жаданьне здабыць навуку ў роднай мове.

Усялякая ахвяра будзе прыймацца з шчыраю падзякаю, як Бацькаўскім Камітэтам, так і беднымі дзеткамі.

Бацькаўскі Камітэт пры Віленскай Беларускай Гімназіі.

Працэс 72.

20 красавіка ў Горадзенскім Акружным судзе пачаўся даўно ўжо абяцаны (на беларускім працэсе 45) працэс 72 беларусаў і літвіноў.

Працэс 72—зусім аднародны з добра ведамым кожнаму беларусу Беластоцкім працэсам 45; розьніца ад яго толькі межалі дзеяльнасьці і асабістым складам партызанцкіх і іншых арганізацыяў.

У ўчасьці ў партызанцкай арганізацыі, працаваўшай у 1922—1923 г. г. пад загадам вядомага атамана Хмары (галоўны штаб яго быў у Мэрачы ў Літве) абвінавачаны: Мік. Адаменя, Пав. і Уладыслаў Анонікавы, Ігнась і Аляксандар Бэрнатовічы, І. Багатырэвіч, Ф. Багдан, Ф. Барчэк, Ул. Бортнікаў, Аляксандар і Антон Боско, Ул. Брыкач, А. Бучнеўскі, А. Хоневіч, М. Хацян, І. Хвешка, М. Цюнчук, К. Чыраз, Т. Дзежка, Е. Гайдзіс, Казімір і Сямен Чрыкавы, Міхась, Сьцяпан і Уладзімір Язэнчыкі, Пётр і Васіль Юрэчкі, А. Юрканіс, Л. Казюкевіч, І. Клімовіч, Арон Кадроўскі, Ст. Краўневіч, Я. Круш, Я. Куц, Аляксандр і Язэп Лінкевіч, Янка і Мацей Лукшыцы, М. Макарэвіч, С. Маркевіч, Я. Мілеўска, Я. Мішчук, Балеслаў, Дамінік і Казімір Мішкіны, Каз. Мішкініс, М. Моліс, Р. Пералайка, Л. Пілеяка, К. Русілевіч, Я. Сяргейчук, Язэп і Уладз. Сяменякі, М. Сяргэйчык, А. Станкевіч, Я. Суботнік, Я. Шанбура, Ст. Шакалей, Я. Шалешка, М. Шаставіцкі, Л. Швэд, К. Шыгаловіч, Д. Шарашкевіч, Ф. Туроніс, Е. Ушкевіч, Я. Валенчукевіч, Д. Відзбай, Я. Валанчевіч, С. Желеўскі, Р. Жук і Ул. Журун.

Усе яны абвінавачываюцца ў стварэньні беларускай партызанцкай арганізацыі, якая мела мэтай „адарваньне ад Польшчы — шляхам аружнага паўстаньня—часьці яе тэрыторыі і стварэньне з яе незалежнай беларускай рэспублікі“.

Як ведама, у Беластоку Суд адкінуў закіды акту абвінавачэньня ў тым, што партызаны мелі склады аружжа і выбуховых матэрыялаў; але горадзенскі пракурор ізноў панаўляе гэтыя абвінавачаньні.

Апрача таго, Міхацян і абодва Багатырэвічы вінавацяцца ў тым, што ў ліпні 1922 г. падлажылі пад 2 паравозы гранаты і фугасы—на вузкакалейцы каля в. Прудзы, Лідзкага пав., а Л. Казюкевіч—у тым, што забіў 2 жыхараў в. Шумы, Бэрштанскай гм.

Абаронцамі па дагавору выступаюць варшаўскі адвакат Дурач і віленскі адвакат Врублеўскі, які бароніць літвіноў. Вялікая большасьць беларусаў ня маюць сваіх абаронцаў і карыстаюцца абаронай па назначэньню суда.

Карэспандэнцыі.

Хвалі арыштаў.

(*Ракаўская гміна, Стаўпецкага пав.*).

У нашай гміне 2./IV. 1925 г. раніцай заарыштавана было 26 асоб. Заарыштаваны пісьменныя сяляне, якія пісалі дэклярацыі на беларускую школу, вучыцялі безработныя, інтэлігенцыя. Паміж іншымі заарыштаваны сьвяшчэньнік стары ў Ракаве, былы вучыцель і цяперашні радны ў гміне Хмялеўскі, які жыў у м. Дубровы, селянін з вёскі Навасёлкі, солтыс, Аляксандар Багіна, другі радны, зусім няпісьменны чалавек, хворы забраны з ложка. На хутары Ораўшчына заарыштавалі былога вучыцеля Мікалая Юрынка, які, не займаючыся нічым, апрача працы па гаспадарцы, жыў ціха і незаметна пры сваім старым бацьку; мусіць, уся віна яго толькі і была ў тым, што атрымліваў па пошце беларускія газэты, зусім легальна друкаваныя ў Вільні. За адным махам заарыштавала паліцыя, якая мала сабе ў часе вобыскаў на дапамогу і жаўнераў, і некалькіх палякоў, як Антон Міцкевіч з м. Дубровы і яшчэ некалькі панкоў—з палякоў, якія агітавалі і галасавалі ў часе выбараў да Сойму за № 8, але ў апошні час выяўлялі сваё незадаваленьне з прычыны падаткаў і пануючага „ладу і парадку“.

Да арыштаў у Наваградчыне.

(*Мястэчка Мір, Нясьвіжскага пав.*).

У нас у м. Міры і ваколіцах адбылася „rewizja“ пад кіраўніцтвам уланаў, тайнай і яўнай паліцыі. Шукалі аружжа й бальшавіцкае літэратуры, замест чаго ў некаторых знайшлі заваляўшыяся пасьведчаньні, каторыя выдавалі бальшавікі ў 1917 годзе ў тым, „что пред'явитель сего действительно гражд. м. Міра“, что подписью и приложением советской печати удостоверяется, на 6 м., ды інструкцыі Б. Ц. Ш. Рады і дэклярацыі. Сышчык, каторы рабіў вобыск, кажа: „Наеўся пан хлеба, дык шукае іншага: Беларусі шукаць захацеў“. Не, паночку, Беларусі няма чаго шукаць, яна была пры Мікалаю, ёсьць і пры Польшчы! А што вы ня бачыце яе, дык мы ня маем акуляраў паказаць яе, (хаця і акуляры ёсьць, але на вашы вочы не падходзяць!). А калі чалавек напісаў каму дэклярацыю па яго просьбе, дык яго няма чаго садзіць у вастрог, бо найперш трэ' было б пасадзіць міністра асьветы, на што ён даў законы аб школьніцтве, а ня тых людзей, каторыя праводзяць у жыцьцё гэныя законы!..

У Міры заарыштавалі Ўладака Лабоцкага, двух Пушкарскіх, Уладака Бычка, Мікалая Юшку, трох Саковічавых, з каторых дзьве кабеты (адна дзяўчынка толькі-што ўстала з тыфусу — першы дзень), ды двух Пархімовічаў.

Чыжык.

АД РЭДАКЦЫІ. **Дзеля таго, што Рэдакцыя ня мае магчымасьці зьмяшчаць усяе масы атрымліваных карэспандэнцыяў з прычыны нястачы месца, надалей цалком будзем даваць толькі асабліва важныя, а рэшту—пераказываць коратка іх зьмест.**

З Баранавіцкага пав. Вёска Падлесейкі, Чарніхоўскае гміны, у якой 72 гаспадары маюць зямлі ад ½ да 3 дзес. і 57—ад 3 да 6, жаліцца, што пры парцэляцыі суседняга двара, ня гледзячы на ўсе просьбы да земскага камісара, бедным гаспадаром зямлі не даюць. Зямлю парцэлююць пераважна між багатырамі з суседніх многазямельных вёсак. Просьба да паслоў памагчы.

З Нясьвіжскага пав. З Вялікае Ліпы, Сноўскае гміны, пішуць, што тамтэйшы сьвяшчэньнік, Іоан Яневіч, надта прыціскае народ паборамі. Карэспандэнт падае цэлы рад фактаў і прозьвішчаў.

З Дунілаўскага пав. Сяляне Настаўскае гміны жаляцца на надлесьнага Здроеўскага, які служыць у графа Пшэзьдзецкага. Гэны пан Здроеўскі паразганяў бяз дай прычыны старых лясьнікоў, многасямейных і ні ў чым не правініўшыхся,—кідаецца біцца з сялянамі, калі сустрэне пасучы скаціну ў лесе, работнікам ня плоце па некалькі месяцаў. А быў і такі факт, што селяніна Антуха, які меў асыгнату з двара на сукі, спаткаўшы ў лесе, так удэрыў па вуху, што лопнула барабанная балонка.

З Дзісьненшчыны. З Плісскае гміны пішуць, што пан двара Мнюта, Бжастоўскі, за апошнія часы пачаў вельмі блага аднасіцца да сялян, якія знаходзяцца ў эканамічнай залежнасьці ад яго. Пан гэты, дзякуючы дружбе з павятовым старостай, бароніць тутэйшага солтыса Кандрацёнка, хаця сяляне дамагаюцца даўно, каб яго ськівуць за надужыцьці з падводамі і платай за іх. Затое-ж за чатыры гады службы солтыса панскіх коні ў падводы, мусіць, і чатыры разы ня бралі. Рука руку мыець!

— З Празароцкае гміны пішуць: тутэйшы гмінны ўрад купіў коні дзеля стойкі, кажучы, што ня будзе браць сялянскіх. За гэта сяляне павінны плаціць па 7 злот. ад каня. Але аказваецца, што купленымі коньмі карыстаюцца толькі паны сябры гміннага ўраду, а розныя „асьвятовыя ўжэнднікі“ пастарому гоняць сялянскія падводы ў непралазнае балота, як было з селянінам Уліцкім з засьц. Паўлаўшчыны.

Жаляцца сяляне і на няўважлівасьць гміны да народу, якіх надовячы ганялі на работу—вазіць жвір і цягаць дроты на граніцы ў самую непагадзь, па калені ў балоце. Не дарма-ж у гміне гаспадараць нашы „прыраджоныя гаспадары“, якія ня маюць ніякае ўвагі на „хамаў беларускіх“!...

Паштовая скрынка.

Атрымана: ад Я. Натусэвіча, Кам. Пал. Паньствовай, А. Малойлы, Сьцепанюка, Ш. Пабудзея, Аляксандра Кулакоўскага, Міхала Валюшка, Яна Валасюка, Сымона Сяляўкі, Аляксандра Высоцкага, Піліпа Цярэшкі, Аніськевіча, К. Сьветагора, Міхала Стасевіча, Аляксандра Ілюшко, Уладзімера Крэня, Базыля, Савіцкага, Е. Сухой, П. Белановіч, А. Кадушкевіча, Яна Карпейкі, Канст. Швэда, Семянюка, Паўла Ярашэвіча, Ўладзімера Геруса, Аўгена Сініцы, Р. М. Пагуды, Мікалая Ліхуты, Ігната Голуба, Сьцяпана Барана, І. Шылавіча, Лукаша Якубовіча, Сьцяпана Міхновіча, Бэньяміна Дабраньскага, Яна Сініцкага, Антона Анацько, Елінскага, Язэпа Драко, Трафіма Троцкага—па **2 зл.**

Ад—Ігната Барысёнка і Пятра Букато—па **3 зл.**

Ад—кс. Ігната Раманюка, з Касы Хворых, Уладыслава Даніка, С. Татарына, П. Рагулі, Адама Станкевіча, Г. Гарабурдоўны, Паўла Сэргуна, Якуба Шышэя, В. Катовіча, Бабровіча, Язэпа Клемантовіча, Рыгора Хаваньскага, кс. Яна Яцкевіча, Я. Гапановіча, Максіма Краснапольскага, Гальяша Апалько—па **4 зл.**

Ад—Баляслава Вуцькі і Пятра Сеўрука—па **5 зл.**

Ад—Аляксея Патаповіча, Мікалая Ламеко, Яна Ўсьціновіча, Язэпа Каспара, М. Савоня, Сцяпана Буткевіча—па **6 зл.**

Ад—Сідара Жыткевіча і Трахіма Сакаловіча — па **7 зл.**

Ад -Ганэцкага—1 зл. 80 гр.; Пятра Бельскага—10 зл.; Язэпа Цыунэля, Яна Таранкі—8 зл. 20 гр.

На прэсавы фонд.

Па ахвярадаўчаму лісту № 5 сабрана праз гр. М. Грыгаровіча—25 зл.

Рэдактар-Выдавец **Антон Пракапеня.**

Друкарня **Н. Левін і Сын**, Вільня, Нямецкая 22.